

ВІД СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ДО ДЕІНДУСТРІАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ?

FROM STRATEGY OF INNOVATIVE DEVELOPMENT TO DEINDUSTRIALIZATION OF ECONOMY?

Проаналізовано фактори підвищення конкурентоспроможності держави як першооснови забезпечення якості життя її громадян. Охарактеризовано складові стратегії "Європа 2020" з розробкою і втіленням у життя загальних принципів сучасної індустріальної політики для створення сприятливих умов щодо підтримки і розвитку сильної, конкурентоздатної і різноманітної промислової основи Європи. Досліджено зміни у номенклатурі та обсягах виробництва промислової продукції в Україні. Зазначено, що в індустрії продовжують домінувати галузі з виробництва продукції з низьким рівнем доданої вартості (металургійна, хімічна промисловість). Запропоновано заходи з удосконалення механізму управління інноваційною політикою держави. Їх реалізація спрямована на поліпшення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу держави. За даних умов має забезпечуватися впровадження енерго- та ресурсозберігаючих, екологічно чистих технологій, виробництво та реалізація нових видів продукції з конкурентними перевагами як на внутрішньому, так і на європейському та світовому ринках.

Проанализированы факторы повышения конкурентоспособности государства как первоосновы обеспечения качества жизни ее граждан. Охарактеризованы составные стратегии "Европа 2020" с разработкой и воплощением в жизнь общих принципов современной индустриальной политики для создания благоприятных условий относительно поддержки и развития сильной, конкурентоспособной и разнообразной промышленной основы Европы. Исследованы изменения в номенклатуре и объемах производства промышленной продукции в Украине. Отмечено, что в индустрии продолжают доминировать отрасли по производству продукции с низким уровнем добавленной стоимости (металлургическая, химическая промышленность). Предложены меры по усовершенствованию механизма управления инновационной политикой государства. Их реализация направлена на улучшение социально-экономических, организационных и правовых условий для эффективного воссоздания, развития и использования научно-технического потенциала государства. При данных условиях должно обеспечиваться внедрение энерго- и ресурсосберегающих, экологически чистых технологий, производство и реализация новых видов продукции с конкурентными преимуществами, как на внутреннем, так и на европейском и мировом рынках.

The factors of increase of competitiveness of the state as fundamental principles of providing of quality of life of her citizens are analyzed. Component strategies are described "Europe 2020" with development and embodiment in life of general principles of modern

industrial politics for creation of favorable terms in relation to support and development of strong, competitive and various industrial basis of Europe. Changes are investigational in a nomenclature and production of industrial goods volumes in Ukraine. It is marked that in industry industries continue to prevail from the production of goods with the low level of value added (metallurgical, chemical industry). Measures are offered on the improvement of mechanism of management of the state innovative politics. Their realization is sent to the improvement of socio-economic, organizational and legal terms for an effective recreation, development and use of scientific and technical potential of the state. Under the conditions introduction ecologically clean technologies must be provided with the minimum use of all types of resources, production and realization of new types of products with competitive edges both on internal and on European and world markets.

Ключові слова: глобалізація, деіндустріалізація, добробут, інвестиції, інженер, інновація, стратегія

Вступ. *A Iove principium (Лат.). – Початок – з Юнітера. (На початку – найголовніше.)* Кризові явища, що час від часу відбуваються у світовому господарстві, завершуються тим, що одні країни в результаті здійснених реформувань виходять на новий, більш високий рівень розвитку, інші переходять в розряд аутсайдерів. Головним фактором чи посилення (чи послаблення) економік виступає їх здатність (чи нездатність) освоювати технологічні та управлінські нововведення (інновації). Викликають занепокоєння негативні зміни у номенклатурі та обсягах виробництва промислової продукції в Україні, що свідчить про явно негативне ставлення в державі до новацій, до техніки, до виробництва, до інженера. Продукція українських товаровиробників на світових ринках стає не конкурентоздатною. Архіважливою постає проблема щодо необхідності поглиблення теоретико-методологічних підходів та розробка практичних заходів з удосконалення механізму управління промисловою політикою держави в умовах трансформаційних процесів, в умовах функціонування власної, національної економічної моделі, а не як складової більш масштабного політико-економічного угруповання (СРСР).

Проблемам розробки і реалізації стратегій інноваційного розвитку присвячено чимало напрацювань таких відомих вітчизняних і зарубіжних науковців, як: І. Ансоффа, Ю.М. Бажала, В.М. Геєця, С.Ю., С.М. Ілляшенка, О.В. Кендюхова, Б.М. Кузика, О.А. Мазура, Ю.М. Пахомова, В.П. Соловйова, Б. Твісса, Л.І.Федулової, І.Я. Франка, В.Г. Чиркова та багатьох інших. Разом з тим, чимало питань теоретичного, методологічного, методичного і практичного характеру щодо розробки національної моделі економічного розвитку, її успішного функціонування в умовах глобалізаційних викликів, в умовах жорсткої, почасти, агресивної конкуренції на світових ринках залишаються не вирішеними. Йдеться про створення такої національної інноваційної моделі

економічного розвитку, яка б забезпечувала високий рівень добробуту, тривалості та якості життя громадян.

Постановка завдання. “*Rem tene, verba sequentur (Лат.). – Дійди до сутності, а слова знайдуться*”. Мета і завдання наукового пошуку полягає у виявленні першопричин низьких темпів соціально-економічного розвитку української держави, вдосконаленні теоретико-методологічних підходів до розробки і реалізації стратегії підвищення економічного потенціалу, посилення ролі і місця в національній економіці промислової сфери.

Методологія дослідження . “*Principium rationis sufficientis (Лат.). – Закон достатнього обґрунтування*”. Для вирішення проблем, пов’язаних з відновленням ефективності інноваційного розвитку національної економіки, підвищенням ролі і значення в ній промислового комплексу, інженерної та управлінської праці, застосовуються наступні методи: наукової абстракції, систематизації, теорії програмно-цільового управління, порівняння, аналізу та синтезу, статистичного аналізу та інші.

Результати дослідження. 1. Конкурентоспроможність держави як першооснова забезпечення тривалості та якості життя її громадян. “*Salus populi suprema lex (Лат.). – Добробут народу – вищий закон*”. На Парламентських слуханнях з питань стратегії інноваційного розвитку України академік Ю.Н. Пахомов висловив думку, що “наша країна, як ніяка інша, здійснила безпрецедентний деградаційний транзит... Світовий досвід показує, що джерелом усіх успішних модернізацій – від протестантської Англії і США до Радянського Союзу 30-х років минулого століття і сучасного Китаю – були потужні сплески пасіонарної енергії, тобто енергії духу, яка опиралася на віру в майбутнє” [1, с. 12].

Дані, що визначають якість життя в Україні (табл. 1), свідчать про далеко не кращий її економічний стан країни. За індексом розвитку людського потенціалу (ІРЛП) Україна в 1991р. займала 45-е місце у світовому рейтингу, а в 2008р. вона опинилася на 76-му місці серед 177 країн. Звіт про ІРЛП 2010р.: 69-а позиція серед 169 країн. Якщо в 1990р. ВВП (ПКС) на душу населення в Україні перевищував середній світовий показник на 11% (Україна – 5433, світ – 4890 дол. США), то в 2010р. цей показник по Україні (6665 дол. США, 100-е місце серед 182 країн) став на 37% нижче середньосвітового рівня (10725 дол. США).

Таблиця 1

Основні показники, що визначають якість життя в Україні порівняно з іншими країнами світу

Показники	США	Китай	Німечч-	Сінга-	Поль-	Росія	Укра-
-----------	-----	-------	---------	--------	-------	-------	-------

			чина	пур	ща		їна
1. ВВП (ПКС), млрд. дол. США	15064,8 (1)	11316,2 (2)	3089,5 (5)	314,9 (38)	766,7 (20)	2376,4 (6)	327,9 (37)
2. ВВП (ПКС) на душу населення, тис. дол. / чол.	47,025 (6)	5,943 (97)	35,552 (21)	51,649 (4)	17,560 (50)	16,161 (53)	7,634 (90)
3. ІРЛП	0,910 (4)	0,687 (101)	0,905 (9)	0,866 (25)	0,813 (39)	0,755 (66)	0,729 (76)
4. Очікувана тривалість життя, років	78,3 (36)	73,0 (80)	79,4 (20-24)	80,0 (15)	75,6 (53)	70,3 (113)	69,0 (124)
5. Середня місячна зарплата, дол. США	3263	656	2720	2616	1536	1215	384
6. Забезпеченість житлом, кв. м на 1 чол.	67,0	22,8	41,9	48,2	22,9	22,6	23,3

Складено автором (01.12.2012) на підставі даних Держкомстату України, МВФ, СБ, ЦРУ, СНД. У дужках вказані позиції країн у світових рейтингах.

У рейтингу глобальної конкурентоспроможності держав 2011-2010рр. (GCI) Україна зайняла 89-е місце (3,90 бали) серед 139 країн. За даними дослідження міжнародної громадської організації Transparency International про рівень корупції, Україна в 2012г. зайняла 144-е місце серед 176 країн. Україна продовжує упевнено рухатися назад у пошуках місця між Конго і Папуа-Новою Гвінеєю. Програмні заяви лідерів країни стосовно намірів входження України до 2020р. у двадцятку найпотужніших економік світу не сприймається серйозно, адже з 37-го місця (ще два роки тому – 33-і) за рівнем ВВП треба “перескочити” 17 країн: Гонконг, Австрію, Венесуелу, Швецію, Філіппіни, Нігерію, Бельгію, Малайзію, Колумбію, Пакистан, Єгипет, ЮАР, Таїланд, Саудівську Аравію, Аргентину, Нідерланди, Польщу. Яким чином? Є стратегія – план дій, спрямованих на досягнення довгострокових цілей? Прогнозні (2020р.) значення індикаторів Європейського інноваційного табло для України сформульовані без належного обґрунтування [2, с. 183-184].

2. Характерні особливості трансформаційних процесів у реальному секторі світового господарства. *“Mundus vult decipi, [ergo decipiatur] (Лат.). – Світ хоче бути ошуканим, [так нехай же буде ошуканим]”.* Головною галуззю світового виробництва є промисловість. Саме в ній створюється основна частка валового світового продукту (ВСП). В той же час, в середньому у світі за період 1960-2007 рр. частка промисловості у ВВП скоротилася з 40% до 28%, а частка зайнятих – до 21%. Проте, в товарній структурі світової торгівлі переважає (понад 2/3) промислова продукція. В економічній літературі процес зниження питомої ваги промислової продукції

у загальній вартості усієї вироблюваної продукції дістав назву “деіндустріалізація” [3].

Наприклад, США за останні два десятиліття втратили близько 5,5 млн. робочих місць у виробництві (32%). Якщо в 1959р. промисловість складала 28% американської економіки, то в 2008р. – 11,5%. Свого часу США у виробничій сфері перевершували усі країни світу разом узяті. Нині ж американці упевнено продовжують споживати більше, ніж хто-небудь у світі. Сфера споживання в США складає 70% ВВП. З цих 70% близько половини припадає на сферу послуг. У США витрачають приблизно 3,90 долара на китайські товари порівняно з 1 долларом, який витрачають китайці на американські товари. За прогнозами експертів, китайська економіка до 2040р. втричі переважатиме економіку США.

Звернемо увагу ще на одну з тенденцій у світовій економіці – структурну перебудова самої промисловості. У ній спостерігається випереджаюче зростання галузей, що визначають науково-технічний прогрес (НТП). У більшості країн машинобудівні галузі знаходяться в центрі економічної політики держави. Насамперед, це стосується приладобудування, електротехнічного машинобудування, авіаційно-космічної промисловості, виробництва обчислювальної і телекомунікаційної техніки, а також автомобілебудування. Витрати на НДДКР в машинобудуванні складають 1/2 усіх витрат на проведення наукових досліджень в промисловості.

Паралельно деіндустріалізації у світі спостерігається процес “реіндустріалізації” – розвиток нових, високотехнологічних виробництв, що заміщають старі галузі. В останні роки випереджаючими темпами зросло промислове виробництво в країнах Азії – Японії, Кореї, Китаї, Індії, В’єтнамі, Сінгапурі, інших нових індустріальних країнах. Завдяки вигідному географічному розташуванню, сприятливому податковому законодавству і дешевій робочій силі, вони залучили на свою територію нові галузі промисловості. По відношенню до країн, що розвиваються, індустріалізація проходить, насамперед, за участю іноземного капіталу. ТНК, зазвичай, створюють підприємства неповного циклу, які виробляють напівфабрикати, або здійснюють складання готової продукції з імпортних деталей. Це дає додаткові гарантії від спроб націоналізації в умовах нестабільної політичної обстановки. Зі штаб-квартир ТНК часто-густо здійснюється вплив на усе світове господарство, а інколи – і на світову політику.

У низці випадків розвиток НТП стримується великими корпораціями, які намагаються спрямувати його в потрібному для себе руслі. Потужний фінансово-промисловий капітал іноді дотримується так званого “дозованого” прогресу. Саме цим можна пояснити певний занепад ряду галузей, пов’язаних з розвитком перспективних енергетичних технологій, і гіпертрофований розвиток “індустрії споживання”. До такої індустрії можна віднести і

комп'ютерні технології, що слугують для більшості людей лише засобом задоволення потреби в інформації. Сьогодні матеріально-уречевлене виробництво в багатьох розвинених країнах перетворюється на придаток сфери послуг. Саме сфера послуг починає займати провідне місце в економіці. Частка працівників у сфері послуг складає понад 60% і продовжує зростати.

3. Індустріальна політика у стратегії “Європа 2020”. *“Non possunt omnes esse patricii (Лат.). – Не всі можуть бути патриціями”*. У березні 2010р. схвалена нова європейська стратегія економічного розвитку “Європа 2020: стратегія розумного, сталого і всеосяжного зростання”. Європейська Комісія виробила 5 основних напрямів діяльності, якими керуються європейські держави: зайнятість; дослідження і інновації; зміни клімату і енергетика; освіта; боротьба з бідністю. У ЄС напрацьовані необхідні інструменти для управління новим економічним порядком, а саме: Внутрішній ринок, бюджет, підприємництво, зовнішня політика, а також Економічний і Валютний Союз.

Серед чинників зміцнення економіки і основних напрямів діяльності “Європи 2020” виділимо напрям “Розумне зростання – економіка, що ґрунтується на знаннях та інноваціях”. “Розумне зростання” означає посилення взаємодії наукових знань, досліджень і інновацій з економічним зростанням та розвитком ЄС. Цей чинник зміцнення економіки включає підвищення якості освіти, підвищення якості проведення досліджень, підтримка поширення інноваційних технологій і знань в ЄС, збільшуючи доступ до інформації і технологій спілкування, а також гарантуючи, що інноваційні технології використовуватимуться з метою досягнення глобальних соціальних цілей.

Напрямок “Індустріальна політика, спрямована на глобалізацію” передбачає розробку загальних принципів підтримки підприємців, щоб сприяти промисловості успішно перенести передбачувані проблеми і зміни. На рівні ЄС індустріальна політика спрямована на розробку і реалізацію наступних заходів: створення сприятливих умов для підтримки і розвитку сильної, конкурентоздатної і різноманітної промислової основи в Європі; розробка горизонтальних заходів підтримки індустріальної політики; поліпшення середовища діяльності для бізнесу, особливо для малих і середніх підприємств; сприяння використанню технологічних і виробничих процесів, що знижують рівень споживання енергії.

ЄС бачить Внутрішній європейський ринок 21-го століття сильнішим, розширеним і поглибленим, що необхідно для економічного зростання і розвитку ринку праці. Нині мають місце тенденції націоналізації економік країн ЄС. Тільки пильність Європейської Комісії та почуття відповідальності, що розвинулося у держав-членів ЄС, допомогло запобігти дезінтеграції, яка цілком могла статися в період кризи [4].

4. **Зміни в номенклатурі та обсягах виробництва промислової продукції в Україні.** *"Nil sine magno vita laboro edit mortalibus (Лат.). – Життя нічого не дало смертним без виснажливої праці"*. Період з 1991р. в Україні, якщо посилається на класифікацію фаз розвитку економіки І. Франка, М. Кондратьєва, Й. Шумпетера, характеризується періодом депресії. Одна з ключових причин: розпад єдиного економічного комплексу у рамках СРСР і нездатність нових "вождів" проявити талант не руйнівної, а творчої спрямованості.

Скориставшись доступними даними МВФ, ми провели деякі розрахунки, зіставивши в ретроспективі і перспективі ВВП (ПКС) СРСР, Росії і колишніх союзних республік з ВВП (ПКС) США. Отже, в 1990р. економічний потенціал СРСР складав близько 35,0% ВВП США. Потенціал Росії по відношенню до США в 2010р. був на рівні 15,1%. Сумарний економічний потенціал усіх колишніх радянських республік, за нашими розрахунками, склав за цей же період 22,5%, тобто він скоротився на третину. За прогнозами експертів, в 2050р. ВВП (ПКС) Росії складе 16,7% потенціалу США, тобто істотних змін у співвідношенні ВВП Росії і США не очікується. Економіка США поступиться першістю у світовому рейтингу Китаю і, найімовірніше, Індії. Ось, в якійсь мірі, ціна дроблення цілісного потенціалу (морального, інтелектуального, політичного, промислового, фінансового, банківського, наукового і т. д.).

Розвиненою може бути країна тільки з розвиненою промисловістю. Дані табл. 2 свідчать, що індустріальний потенціал України має тенденцію до згортання. Відомо, що зміни в економічному розвитку країн, регіонів вимірюються переважно вартісними показниками. Лише в окремих випадках для досить вагомої аргументації, особливо в політичних "баталіях", наводяться дані в натуральних величинах. Обсяги виробництва основних видів продукції скоротилися упродовж двох десятиліть років в 2, 5, 15 разів. Продукція українських виробників, за деякими виключеннями, є не конкурентоздатною. У загальному обсязі промислової продукції тільки 4,8% мають ознаки інновацій. Її частка на світовому ринку наукомісткої продукції складає всього 0,05-0,1% . Приріст ВВП за рахунок впровадження нових технологій в Україні складає 0,7%. У розвинених країнах цей показник досягає 60-90%. У випуску продукції третій технологічний устрій складає 58%, четвертий – 38%, п'ятий – лише 4%.

Таблиця 2

Виробництво основних видів продукції в Україні, 1990-2010рр.

Показники	1990	2000	2010	2010/1990, %
Електроенергія, млрд. кВт. год.	298	171	189	63,4
Вугілля, млн. т	130	62,4	55	42,3
Готовий прокат, млн. т	38,6	22,6	17,6	45,6

Труби сталеві, млн. т	6,5	1,7	2,0	30,8
Аміак синтетичний, млн. т	4,9	4,4	1,2	24,5
Мінеральні добрива, млн. т	4,8	2,3	2,3	47,9
Цемент, млн. т	22,7	5,3	9,5	41,9
Автомобілі, тис. шт	196	31,9	105,6	53,9
Холодильники побутові, тис. шт.	903	452	164	18,2
Тканини, млн. кв. м	1210	66,7	88,2	7,3
Взуття, млн. пар	196	13,5	25,7	13,1
Ковбасні вироби, тис. т	900	175	281	31,2
Масло вершкове, тис. т	444	135	79,5	17,9
Масло рослинне, тис. т	1070	973	3030	283,2

Розраховано автором на основі даних Держкомстату України

На шляху інноваційного розвитку виникають перешкоди політичного, організаційного, фінансового, правового характеру. Чомусь серед 16 міністерств в результаті останніх структурних перетворень у найчисельнішому в Європі українському уряді не знайшлося місця Міністерству промислової політики (?!). Його правонаступником стало Державне агентство по управлінню державними корпоративними правами та майном у складі (серед 26 інших департаментів) Міністерства економічного розвитку і торгівлі. Для порівняння наведемо назви міністерств, відповідальних за промисловий розвиток в країнах, які визначають економічний розвиток у світовому господарстві. В Росії, Індії, Туреччині, Мексиці – це міністерства промисловості і торгівлі; Білорусі – міністерство промисловості; Казахстані – міністерство індустрії і нових технологій; Великобританії – міністерство бізнесу, інновацій і професійної освіти; Німеччині – міністерство економіки і технологій; Франції – міністерство економіки, фінансів і промисловості; Японії – міністерство економіки і промисловості; Бразилії – міністерство розвитку, промисловості і зовнішньої торгівлі; Китаї – міністерство науки і техніки, держкомітет у справах оборонної науки, техніки і промисловості.

Індикатором стану інноваційного потенціалу в Україні виступають структурні зміни в економіці. Питома вага промисловості у ВВП за період 1985-2007рр. зменшилася з 41,4 до 31,0%, частка продукції машинобудування і металообробки знизилася з 30,5% до 13,4%. Концепцією розвитку промислового комплексу України на період до 2017р. передбачалося створення інституціональних, інфраструктурних і економічних принципів структурно-інноваційних перетворень. Але помітних змін на краще не відбувається [5], [6].

5. Хто зацікавлений у вкладанні інвестицій у реальний сектор економіки? "Assem habeas, assem valeas (Лат.). – Грїш масш, грїш і

вартуєш". У рейтингу Doing Business – 2012 Україна зайняла 152-е місце з 183, опустившись за останній рік на 3 позиції. Укладачі рейтингу відмітили поліпшення умов для реєстрації підприємств, в отриманні дозволів на будівництво і зниженні рівня неплатоспроможності. В той же час, спостерігається регрес в міжнародній торгівлі, кредитуванні, захисті інвесторів та реєстрації власності.

Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій (акціонерний капітал), що надійшли з початку інвестування в економіку України на 01.01.2013г. склав 54,46 млрд. дол. США. Інвестиції надходили з 128 країн світу. Основним джерелом ПІІ для України є ЄС (78,3% сумарних надходжень). Лідерами за обсягами вкладень традиційно виступає офшорний центр Кіпр (22,5%), а також – Німеччина (16,4%), Нідерланди (9,7%), Австрія (6,4%) і Великобританія (5,5%). ПІІ з України спрямовувалися в 47 країн світу. Їх основний обсяг сконцентрувався на Кіпрі (91,9%). Іноземний капітал в Україні спрямовується у фінансову сферу, операції з нерухомістю, оренду, інжиніринг, торгівлю, ремонт автомобілів, АПК, а на завершення, у металургійну і хімічну промисловість (!?), тільки не у високотехнологічні, наукомісткі, конкурентоздатні виробництва.

6. На яких світових ринках мають конкурентні переваги українські товаровиробники? *"Amicos res secundae parent, adversae probant (Лат.). – Друзів щастя знаходить, а нещастя випробовує"*. Україна проводить політику економічного співробітництва з 217 країнами світу. Головними стратегічними партнерами України вважаються: Росія, ЄС, США. До цієї "трійки призерів", на наш погляд, слід віднести: сусідні країни, країни СНД, БРІКС. До 2006р. український експорт перевищував обсяги імпорту. Нині ситуація – протилежна. Негативний баланс в проведенні експортно-імпортних операцій свідчить про їх активізацію явно не на користь України: 2007р.: - 7,2; 2008р.: - 13,5; 2009р.: - 5,7; 2010р.: - 9,3; 2011р.: - 6,7; 2012р. – 9,0 млрд. дол. США. Ще гірша ситуація у зовнішній торгівлі товарами (2012р.: -14,2 млрд. дол. США).

Торговельно-економічним партнером України №1 стабільно є Російська Федерація. Вона є повноправним членом "G-8", займаючи в ній 6-е місце за ВВП (ПКС). РФ є активним учасником "G-20" – країн, що виробляють 80% світового ВВП. РФ також є членом АТЕС, 21 країна якого виробляють 2/3 світового ВВП. РФ входить і до складу країн БРІКС, обсяг ВВП яких до 2020р. удвічі перевищуватиме ВВП США. Вона також зарахована до "Е-7" – країн, що швидко розвиваються: БРІК + Мексика, Індонезія, Туреччина.

Стратегічним орієнтиром України є також ЄС. Пояснення таким намірам носять географічний, історичний і економічний характер. Рівень стосунків України з Європою ХХІ ст. проаналізуємо за різницею між об'ємом експорту та імпорту : 2001р.: +0,7 млрд. дол. США, 2002р.: +0,7; 2003р.: +0,9; 2004р.: +1,5; 2005р.: - 1,9; 2006р.: - 4,1; 2007р.: - 8,3; 2008р.: - 10,7; 2009р.: - 5,9;

2010р.: - 6,1; 2011р.: - 7,8; 2012р.: - 9,3 млрд. дол. США [7]. Україна продовжує виступати сировинним додатком Європи. Сама ж слугує досить містким ринком збуту продукції європейських товаровиробників, причому, як промислової, так і аграрної.

Висновки. *“Quidquid agis, prudenter / agas et respice finem (Лат.). – Щоб ти не робив, роби розсудливо і [намагайся] передбачати результат”*. По-перше, в Україні повинна і надалі стабілізуватися політична обстановка, атмосфера взаєморозуміння в суспільстві. Частково, це питання вирішене, оскільки побудована вертикаль влади. Продовженням повинна стати реалізація принципу відповідальності усіх і кожного за доручену справу. По-друге, пора розробити єдину стратегію розвитку країни, підкріплену системою планів, програм, проектів за наявності ефективно функціонуючого організаційного механізму управління. Росія перейшла на 3-річний горизонт при прийнятті бюджету. ЄС впроваджує 7-річне бюджетування. Україна ж продовжує функціонувати за однорічним бюджетом. По-третє, згуртувати суспільство на великі справи може очищена атмосфера моралі. Нині моральні цінності в країні зведені нанівець насадженням чужої навіть не культури, а безкультурності, ігноруванням норм моралі. По-четверте, серйозних коректив потребує система освіти. Росія має "намір виростити" трійку університетів для рейтингу ТОП-100. А що, Україна не здатна або не повинна мати власних нобелівських лауреатів? По-п'яте, економічний потенціал розвиненої країни (країни "G-7", "E-7") ґрунтується на досягненнях НТП. Продовженням цьому є виробництво товарів, конкурентоздатних на внутрішньому і світовому ринках. Відродити необхідно повагу до праці, до людини праці, до інженера – творця новацій і інновацій. По-шосте, стратегія інноваційного розвитку держави потребує виваженої фінансової політики. Кошти мають спрямовуватися, передусім, у сферу розвитку. Ґрунтовно потрібно зайнятися питаннями державно-приватного партнерства у вирішенні ключових економічних проблем. По-сьоме, Україні слід чіткіше визначитися в системі інтересів на зовнішньому ринку. Політичні рішення повинні корелюватися з економічними діями.

Література:

1. Лібералізм і модернізація (за матеріалами «круглого столу») // Економіка України. – 2011. – № 8 (597). – С. 3-19.
2. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів / Авт.-упор.: Г.О. Андросчук, І.Б. Жилияєв, Б.Г. Чижевський, М.М. Шевченко. – К.: Парламентське вид-во, 2009. – 632 с.
3. Тенденции развития мирового производства [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.empitry.com/411-tendencii-razvitiya-mirovogo-proizvodstva.html>. – Заголовок с экрана.

4. Арабей Е. Новая европейская стратегия “Европа 2020” [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://eulaw.ru/content/307>. – Заголовок с экрана.
5. Стратегічне управління національним економічним розвитком: монографія: в 2 т. / За заг. ред. О.В. Кендюхова. – Донецьк: “ДВНЗ” ДонНТУ, 2013. – Т. 1. – 338 с.
6. Стратегічні напрями розвитку національної економіки у посткризовий період: Зб. матеріалів міжнародної науково-практичної інтернет-конференції / За заг. ред. В.В. Засадко. – Львів: СПОЛОМ, 2013. – 272 с.
7. Представництво України при Європейському Союзі. Торгівля між Україною та ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukraine-eu.mfa.gov.ua/eu/ua/30989.htm>. – Заголовок з екрану.